

Ajaloohuvi päädis raamatu kirjutamisega

Põltsamaa Raamatukogus käis metsavendlustest rääkimas Urmas Kuusik, kelle sulest on ilmunud ka selleteemaline raamat „Aimla metsavennad 1944–1987“.

RAIMO METSAMÄRT
Raimo@pvs.ee

„Minu tegevus antud teemavaldkonnas on seotud eelkõige ajaloohuviaga. Sellegipoolest ei ole mul vastavat akadeemilist haridust, vaid olen pigem iseõppija. Samuti puuduvad minu suguvõsas kokupuuted küüditamiste ja metsavendlustega,“ sõnas Urmas Kuusik. Tema sõnul oli tee metsavendlust käsitleva raamatu koostamiseni küllalt pikk. „Mingi kogemuse teadustööde koostamiseks andis teadusmagistri kraad politoloogias, kus tegelesin rahvus- sotsialismi mentaalse baasi uurimisega. Tõenäoliselt andis lisa ka

tehnoloogiaõpetuse õpiku koostamine põhikoolile.“

Urmas Kuusiku Põhja-Viljandimaa metsavendade tegevuse uurimine sai alguse ühest eelmisel sajandil tehtud retkest Soosaare rappa, kus õnnestus näha kunagist lahingupaika metsavendade ja NSVL Siseministeeriumi üksuse vahel. Paraku jäi esialgne info väga pinnapealseks. „Aastakümneid hiljem jätkasin sama teemavaldkonnas põhjalikku uurimist, kuid laiendasin uuritavat territooriumi. Seda võiks piiritleda Põltsamaalt Kolga-Jaani suunal asuvate soode, rabade ja lodumetsadega, mis lõpevad Parikal. See ala kuulub Aimla metskonna valdustesse,“ sõnas Kuusik. Sellest ka raamatu nimi „Aimla metsavennad 1944–1987“.

Aastatepikkune uurimistöö

Raskesti läbitavat ala ka-

Urmas Kuusik metsavendlustest rääkimas.

sutasid enda varjamiseks paljud sõja jalus olevad inimesed, kaasa arvatud metsavennad. „Paraku on raamatus käsitletud vaid relvastatud vastupanuvõitluse grupe ja seda objektiivsetel kaalutlustel. Määravaks teguriks sai siin aeg, sest materjalide kogumiseks ja süstematiseerimiseks kulus ligikaudu 10 aastat,“ sõnas autor.

„Uurimistöö käigus

püüdsin võimalikult objektiivselt käsitleda arhiivmaterjale, mis tähendab tutvumist arhiivis sadade toimikutega, kus NKVD uurijad püüdsid arreteeritult ja tunnistajatelt vajalikke tunnistusi saada. Küllalt palju lisainformatsiooni raamatu koostamisel andsid ka suulised allikad, mis tähendab kohalike elanike mälestusi. Lisaks arheoloogiline luu-

re, kus konkreetsete kohtade tuvastamiseks tuli neid külastada metallidetektoriga,“ tõi Urmas näiteid.

Nii sai selgeks, et endise Viljandimaa, Võisiku valla metsavendlus jagunes põhiliselt kolme perioodi.

„1944.a. Soome luure Haukka grupiga seotud isikud, kes põhiliselt tegelesid raadioluure ja logistikaga. Teise suure rühma moodustavad Saksa armeest deserteerinud kohalikud mehed, kes kogunesid Leeviti gruppi. Sõjas käinud meestena ei tekitanud neile probleeme kollaborantide ja vene sõjaväelaste füüsilise hävitamine. Kolmanda rühma moodustasid noored, kes ei soovinud teenida okupatsiooniarmees ning moodustasid vastupanuvõitluse grupi nimega Roheline Sandarmeeria. Paari vanema metsavenna juhendamisel valmistuti relvastatud vastupanuks

ehk valge laeva saabumiseks, mida paraku ei tulnudki. Tuli vaid viimane lahing ja nimetu haud. 1955.a. septembris Soosaare rabas langenud metsavendade isikud ja lahingu detailid on nüüd selgunud, kuid kohta, kuhu Kuuse tänava julgeolekumajast metsavendade surnukehad viidi, teada ei ole.

Viimane, kes 1944.a. saadik ennast meie kandis võõrvõimude eest varjas, oli Paul Rets, kes suri paar aastat enne Eesti taasiseseisvumist. „Nii tema kui teiste metsavendade näited kinnitavad, et elada ja tegutseda said nad vaid tänu paljude kohalike elanike teadmisele ja toetusele. Mingis mõttes jätkasid nad lootusetut võitlust võõrvõimu vastu ning oma isikliku vabaduse eest, muutudes ajaloo jaoks sümboliteks,“ sõnas Urmas Kuusik lõpetuseks.